

බුදුගුණ අන්තර්ගතය

වෙසක් පොහොය නිමිති කරගෙන ක්‍රියාත්මක කළ යුතු ආගමික වැඩසටහනක් සෑම වසරක ම අධ්‍යාපන අමාත්‍යාංශය විසින් පාසල් සඳහා නිර්දේශ කරනු ලැබේ. මෙවර ද එම වැඩසටහන පිළිබඳ ව විදුහල්පතිතුමා විසින් ගුරු සිසු දෙපිරිස දැනුම්වත් කරන ලදී. එහි එක් දිනයක් අසරණයින්ට පිහිට වීමට හා ගිලනුන්ට උපස්ථාන කිරීමට වෙන් කර තිබුණි. එය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ වගකීම විද්‍යාලයේ බුද්ධ ධර්මය උගන්වන ගුරු භවතුනට භාර කෙරිණි. එහි දී තවත් අංගයක් එයට එකතු කිරීමට ද ඔවුහු විදුහල්පතිතුමාගේ නිර්දේශය ලබා ගත්හ. එනම්, බුදුරජාණන් වහන්සේගේ උත්තරීතර ගුණාංග කිහිපයක් නම් කර හය ශ්‍රේණියේ සිට දහතුන ශ්‍රේණිය දක්වා සෑම ශිෂ්‍ය ශිෂ්‍යාවක ම එම ගුණාංග අලලා සාරගර්භ ලිපියක් ඉදිරිපත් කළ යුතු වීමයි. එම ලිපිය ලිවීමට අදාළ එක් උපදේශයක් වූයේ මාතෘකා කොට ගත් ගුණාංගය තුළින් ශිෂ්‍ය ජීවිතය සකස් කර ගැනීමට උපකාර වන ආදර්ශ ද ඊට ඇතුළත් විය යුතු ය යන්නයි. එසේ ම හොඳ ම නිර්මාණයට තැගි ප්‍රදානය කෙරෙන බවත් වර්ෂ අවසානයේ බෞද්ධ ශිෂ්‍ය සංගමය මගින් පළකරන "ගවේෂී" සඟරාවට එම ලිපිය ඇතුළත් කෙරෙන බවත් දන්වන ලදී. එසේ තෝරාගත් ලිපිවලින් කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

ගිලනුන්ට උපස්ථාන කිරීම

කායික හා මානසික රෝගාබාධ වැලඳීම හෙවත් ව්‍යාධි දුක සසර සැරිසරන සියල්ලන්ට ම අත් විඳීමට සිදුවේ. එසේ රෝගී වූ තැනැත්තා ගිලනකු ලෙස හැඳින්වේ. කයින් මෙන් ම මනසින් ද දුර්වල වී විවිධ දුක්වේදනා විඳිමින් ඔත්පල ව සිටින ගිලන් තැනැත්තාට නිරෝගී ව සිටින ආශ්‍රිතයන්ගේ උපකාරය අවශ්‍ය ය. එහි දී වෛද්‍යවරයකුගේ සේවය තරමට ම උපස්ථායකයාගේ සේවය ද වැදගත් වේ; වෙදකම මෙන් ම හෙදකම ද රෝගී වූ අයකුට අවශ්‍ය ය. බුදුරජාණන් වහන්සේ වෛද්‍යවරුන් අතර මෙන්ම හෙදවරුන් අතර ද පරමාදර්ශී වූහ. උන් වහන්සේ අව්‍යාජ වූ මහා කරුණාවෙන් යුතු ව රෝගීන්ට සියතින් ම උපස්ථාන කළ ශ්‍රේෂ්ඨ ශාස්තෘවරයෙක් වූහ.

පුතිගත්ත තිස්ස තෙරුන් පිළිබඳ කතා පුවත මීට එක් නිදසුනකි. නමින් තිස්ස නම් වූ උන් වහන්සේගේ සිරුරේ කුඩා බිබිලි හටගැනිණි. ක්‍රමයෙන් ඒවා විශාල වී සිරුර පුරා පැතිරිණ. එබැවින් වණ වූ සිරුරක් ඇති තිස්ස යන අර්ථයෙන් පුතිගත්ත තිස්ස තෙරුන් නමින් උන් වහන්සේ ප්‍රචලිත වූහ. මුල දී මෙම තෙරුන්ට උපස්ථාන කිරීමට හික්ෂුහු ඉදිරිපත් වූහ. එහෙත් පසු කාලයේ අනුක්‍රමයෙන් රෝගය අසාධ්‍ය වී දුගඳක් ද වහනය වූ නිසා එම හික්ෂුහු රෝගියා අතහැර ගියහ. එයින් පුතිගත්ත තිස්ස තෙරුන් වහන්සේ පත් වූයේ දැඩි අසරණ භාවයකටයි. දිනක් විහාර වාරිකාවෙහි යෙදුණු බුදුරජාණන් වහන්සේට එම තෙරුන්ගේ රෝගී තත්ත්වය දැක ගත හැකි විය. වහා ම ක්‍රියාත්මක වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ හික්ෂුන් වහන්සේලාගේ ද සහාය ඇතුව එම තෙරුන්ගේ තුවාල සෝදා පිරිසිදු කොට කායික සුවය ඇති කළහ. අනතුරුව දේශනා කළ ධර්මයට සවන් දුන් තෙරණුවෝ පිරිපුන් මානසික සුවය ලැබ සියලු කෙළෙස් නසා රහත් ව පිරිනිවන් පෑහ.

උදරාබාධයකින් පෙළුණු හික්ෂුන් වහන්සේ නමකට බුදුරජාණන් වහන්සේ උපස්ථාන කළ කතා පුවතක් ද බෞද්ධ මූලාශ්‍රයවල හමුවේ. දරුණු උදරාබාධයකින් පෙළෙමින් මලමුත්‍ර ගොඩෙහි ම වැතිර සිටි එම හික්ෂුන් වහන්සේ ගැන ද බුදුරජුන්ට දැන ගැනීමට ලැබිණ. අනතුරුව උන් වහන්සේ රෝගී හික්ෂුන් වහන්සේ විසූ කුටිය වෙත වැඩම කළහ. අසරණ ව සිටි උන් වහන්සේගේ රෝගී තත්ත්වය පිළිබඳවත් උපස්ථානයට හික්ෂුන් වහන්සේලා සම්බන්ධ නොවීමට හේතුවත් විමසා සිටියහ. එවිට රෝගී හික්ෂුන් වහන්සේ කියා සිටියේ තමා නිරෝගී ව සිටිය දී රෝගී වූ හික්ෂුන් වහන්සේලාට උපස්ථාන කිරීමට කිසි දිනෙක සම්බන්ධ නොවීම නිසා තමන්ට මෙම තත්ත්වය උදා වූ බවයි.

ඒ අවස්ථාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ආනන්ද හිමියන්ගේ ද සහයෝගය ඇති ව උණු ජලයෙන් එම හික්ෂුව සෝදා පවිත්‍ර කොට උපස්ථාන කළහ; පසු ව සෙසු ආරාමික හික්ෂුන් කැඳවා විශේෂ අනුශාසනාවක් ද කළහ. මහණෙනි, ඔබට දැන් මවක නැත. පියකු නැත. එහෙයින් මෙබඳු අවස්ථාවක දී එකිනෙකා ඔවුනොවුන්ට උපකාරී ව සහයෝගයෙන් ක්‍රියා කළ යුතු ය. මගේ මෙම අවවාදය පිළිපදින තැනැත්තා ගිලනුන්ට උපස්ථාන කරන්නේ ය. ගිලනුන්ට උපස්ථාන කරන්නා මට උපස්ථාන කරන්නේ ය යනුවෙන් අවවාද කරමින් ගිලාන උපස්ථානය බුද්ධ පූජාවක් බවට පත් කළ සේක. එමෙන් ම ගිලනුන්ට උපස්ථාන කරන්නකු තුළ තිබිය යුතු ගුණාංග පහක් ද උන් වහන්සේ දේශනා කළහ.

මේ ආකාරයට බුදුරජාණන් වහන්සේ කායික ව රෝගී වූ අය සුවපත් කළ අවස්ථා ගණනාවක් පිළිබඳ ව සූත්‍ර ධර්මවල දැක්වේ. මහා කාශ්‍යප මහරහතන් වහන්සේ රෝගී වූ අවස්ථාවක උන් වහන්සේ ඒ වන විට වැඩ විසූ පිප්ප්ලි ගුහාවට බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩම කළහ. එහි දී උන් වහන්සේගේ සුවදුක් විමසා සත්ත බෞද්ධාංගය දේශනා කොට රෝගය සුවපත් කළ බව සඳහන් වේ. මේ ආකාරයට ම මුගලන් මහරහතන් වහන්සේ අසනීප වූ අවස්ථාවක දී කලන්දක නිවාප නම් ස්ථානයට වැඩම කර සුවදුක් විමසා දහම් දෙසා උන් වහන්සේ ද සුවපත් කළහ.

කුමන ආකාරයක රෝගියකුට වුව ද නිරෝගී අයගේ සහාය ලැබිය යුතු ය. බුදුරදුන් එය ක්‍රියාවෙන් පෙන්වුම් කර ඇත. එම බුදුගුණය අප විසින් ආදර්ශයට ගත යුතු ය. අප කායික රෝගී තත්ත්වයෙන් පෙළුණු අවස්ථාවක් සිතියට නගා ගනිමු. ඒ අවස්ථාවේ අප විදි පීඩාව දුරු කරලීමට වෛද්‍යවරුන්, හෙද හෙදියන් හා උපස්ථායකයින්ට අමතර ව ඥාතීන්, හිතවතුන් හැකි අයුරින් සාත්තු කිරීමට සහාය වූ අයුරු අපට මතක ය. එබඳු සහායක් නොලැබුණා නම් අප තවත් අසරණ තත්ත්වයට පත්වීමට ඉඩ තිබුණි. එබැවින් අප නිරෝගී ව සිටින අවස්ථාවක වුව ද රෝගී වූ ඥාතීන්ට, හිතවතුන්ට, අසල්වැසියන්ට පමණක් නොව නොහඳුනන අයට වුව ද සුළුවෙන් හෝ උපස්ථාන කිරීමට යොමු විය යුතු ය. එය මහා පිංකමක් සේම බුදුරදුන්ට කරන සැලකිල්ලක් ද වේ. රෝහලක රෝගී ව සිටින තම ඥාතියාගේ උපස්ථානයට යන්නකු එහි සිටින වෙනත් රෝගීන්ට අවශ්‍ය උපස්ථාන කිරීම ද අගය කළ යුතු ය.

මානසික රෝගීන් උමතුවෙන් කරන කියන දෙය සමච්චලයට ලක්කරමින් උසුළු විසුළු කරන ඇතැම් පිරිස් ද අප අතර සිටිති. ඇතැමෙක් මේ රෝගීන්ට කායික හිංසන කිරීමට පවා යොමු වෙති. එය මනෝ විකෘතියකි. අප කළ යුත්තේ එම රෝගීන් කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් කටයුතු කිරීමයි; ශක්ති ප්‍රමාණයෙන් ඒ අයගේ නිරෝගී බව ඇති කරලීමට සහාය වීමයි.

අසරණ සරණ ගුණය

අප බුදුරජාණන් වහන්සේ දෛනික ව පැසුළු යම් කිසි ආරම්භයේ දී මහා කරුණා සමාපත්ති සුවයෙන් වැඩ සිටියහ. එහි දී සිදු කෙරෙන්නේ එදින තමන් වහන්සේගේ පිහිට, අනුග්‍රහය ලැබිය යුත්තේ කාට ද යන්න විමසා බැලීමකි. එසේ උන් වහන්සේගේ පිහිට ලැබූ පිරිසට දිව්‍ය, මනුෂ්‍ය පමණක් නොව තිරිසන් සත්තු ද ඇතුළත් වූහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ, අසරණ වූ මේ පිරිස් සොයාගෙන වැඩම කොට අවශ්‍ය අනුග්‍රහය ලබා දුන් සේක. මේ වැඩම කිරීම නිබද්ධ වාරිකා නමින් හැදින්වේ. එනම් විශේෂ පුද්ගලයකු හෝ පිරිසක් අරබයා පිහිටවීමට වැඩම කිරීමයි.

බව කතරේ අතරමං ව සිටින සියලු දෙනා ද අසරණයෝ ය. ඒ අයට ධර්මාවබෝධය ලබා දීමට උන් වහන්සේ කටයුතු කරනු ලැබුවේ ද අසරණ සරණ ගුණය නිසාවෙනි. නමුත් විශේෂ අනුග්‍රහය ලැබිය යුතු පිරිස් දෛනික ව බුදු ඇසට දර්ශනය විය. උන් වහන්සේ ඒ අය වෙත වැඩම කර පිහිට වූහ. ඒ අතර පියාගේ මරණින් පසු අනේක විධ දුක් ගැහැටවලට මුහුණ පෑ සත් හැවිරිදි සෝපාකට පිහිට වීම සඳහා වැඩම කිරීමට සිදු වූයේ සොහොන් බිමක් වෙත ය. ඒ වන විට ඔහු මළ මිනියකට තබා ගැට ගසා තිබුණි. සීතලේ වෙවුලමින් බියට පත් ව තැතිගෙන සිටි සෝපාකට සෙනෙහෙබර වදනින් ඇමතු බුදුරජාණන් වහන්සේ, කරුණාහරිත හදවතක් ඇති පියකු ලෙසින්, එම දරුවා එයින් මුදා ගත් සේක. අවසානයේ විහාරයට කැඳවාගෙන විත් සසුන් ගත කරනු ලැබුවේ මෙලොව පමණක් නොව පරලොව දී ද කිසිවිටකත් අසරණ නොවන පරිද්දෙනි.

සැඬොල් කුලයක උපත ලද සුනිත ද එබඳු ම අසරණ තත්ත්වයට පත් අයෙකි. පහත් යයි සම්මත කුලයක ඉපිද සිටි නිසා සුනිත වැනි අයට සමාජයෙන් ලැබිය යුතු වරප්‍රසාද කිසිවක් හිමි නොවුණි. ඔහුට දිවි ගෙවීමට සිදු වූයේ නගරයේ කසල ශෝධක වෘත්තියේ නියැලීමෙනි. මේ අමිහිරි, කටුක ජීවිතයෙන් බුදුරදුන් විසින් ඔහු ගලවා ගත්තේ සසුන්ගත කිරීමෙනි. ඉන් අනතුරුව භෞතික පරිසරයේ ඇති කසල පමණක් නොව භව ගමනේ දී හමුවන කසල ද අළුකර දැමීමට සුනිත තෙරුන්ට හැකි විය. නිකසල වූ නිර්වාණාවබෝධය උදාකර ගැනීමට සුනිත තෙරුන්ට අවකාශය සැලසුණි.

සොරුන් අතින් ගිලිහී වැටී තිබූ කහවණු පොදියක් අහුලා ගැනීම නිසා කරදරයකට පත් වීමට ගිය අසරණ ගොවියකු බේරා ගැනීමට බුදුරජාණන් වහන්සේ ආනන්ද හිමියන් සමග කෙතකට වැඩම කළහ. තමා හදා වඩා ගත් දරුවන්ගෙන් නිසි සැලකිලි නොලැබීම නිසා ජීවිතයේ සැඳෑ සමයේ අසරණ ව සිටි පියකුහට දරුවන්ගෙන් නැවත සැලකිලි ලැබීමට සැලැස්වීම ද බුදුරජාණන් වහන්සේගේ අසරණ සරණ ගුණය පිළිබිඹු කෙරෙන තවත් සිදුවීමකි.

අකාල උපද්‍රව නිසා මරණයට නියමිත ව සිටි මිනිස් ජීවිත බේරා ගැනීමට ද බුදුරදුන්ට හැකි විය. ඒ අතර සත් හැවිරිදි වියේ දී ම යක්ෂයකුට බිලි වීමට සිටි ආලවක කුමාරයාත්, දීඝායු කුමාරයාත් වූහ.

ස්වාමි දියණියගේ හිංසා පීඩා විඳ දරා ගැනීමට නොහැකි ව සිය දිවි හානිකර ගැනීමට උත්සාහ ගත් රජ්ජුමාලාවනට නැවත ජීවත් වීමේ ආශාව ඇති වූයේ ද බුදුරදුන්ගේ අසරණ සරණ ගුණය නිසා ය. කර්ම ශක්තිය මත ජීවිත අහිමි වූ බොහෝ දෙනකු මිය යෑමට පෙර ඔවුන්ගේ ජීවිත සැපවත් කරලීමට උන් වහන්සේ කටයුතු කළේ ඔවුන් වෙසෙන ස්ථාන සොයා වැඩම කරලීමෙනි. මට්ටකුණ්ඩලී, ඡත්තමානවක, ජේෂකාර දියණිය, බාහියදාරුවීරිය යන අය ද එසේ පිළිසරණ ලැබුවෝ ය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මිනිසුන්ට පමණක් නොව තිරිසන් සතුන්ට ද පිලිසරණ වූහ. යුද ජයග්‍රහණවල දී විශේෂ මෙහෙයක් කළ උදේනි රජතුමාගේ හදවතිකා ඇතින්නට පිහිට වීම එයට එක් නිදසුනකි. වයස් ගත ව සිටි හදවතිකාට කිසිවෙකුගේ පිහිටක් නැති විය. ඔ අසරණ තත්ත්වයට පත් වූවා ය. හදවතිකාව පිළිබඳ තොරතුරු දැනගත් බුදුරජාණන් වහන්සේ තිරිසන්ගත සතකුට වුව ද කළ ගුණ සැලකීමේ අගය රජතුමාට පෙන්වා දුන්හ. අනතුරුව තමා අතින් සිදුවූයේ බලවත් වැරැද්දක් බව පිළිගත් රජතුමා පෙර පරිදි එම ඇතින්නට සංග්‍රහ කළේ ය. ගැරඬියකුට හිංසා කරන දරුවන් පිරිසකට එම ක්‍රියාවේ ඇති අතිසි එල විපාක පෙන්වා දී එම අසරණ සතාට නිදහසේ ඉවත් ව යෑමට බුදුරජාණන් වහන්සේ අවකාශය සලසා දුන්හ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩ සිටි පන්සාලිස් වස ම කැපකළේ මේ අයුරින් අසරණයින්ට පිහිට වීම සඳහා ය. ජීවත් ව සිටින කෙටි කාලය තුළ අප ද උත්සාහ ගත යුත්තේ හැකි අයුරින් අසරණයින්ට පිහිට වීමටයි. මගතොට දී අපට විවිධාකාරයෙන් අසරණවූවෝ හමු වෙති. ඒ අතර යාවකයන් එක් පිරිසකි. ඔවුන්ගෙන් ඇතැම්හු ශරීරාබාධ ඇති අය වෙති. තවත් අයෙක් කිසිවකුගේ සරණක් නැති වයස් ගත වූවෝ වෙති. මේ පිරිසට කුමන ආකාරයෙන් හෝ උපකාරයක් කිරීම, ඔවුන්ගේ සිත සතුටු වීමට මෙන් ම අපගේ සිත සතුටු වීමට ද හේතු වේ. එය ඊළඟ භවය සැපවත් වීමට හේතු වන පින්කමක් ද වේ. ඇස් නොපෙනෙන අයෙකුට පාර මාරුවීමට, බස් රථයකට නැගීමට, බැසීමට උපකාර කිරීම ද, බස් රථයක ගමන් ගන්නා විට හිඳ ගැනීමට අවශ්‍ය අයකුට තම අසුන පරිත්‍යාග කිරීම ද අසරණ සරණ වීමකි. එසේ උපකාරයක් කළ හැකි ව තිබිය දී අප එය නොකර සිටීම නොමිනිස් කමකි.

පුරිසදම්ම සාරථී ගුණය

අප තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේට මනුෂ්‍ය, තිරිසන්, යක්ෂ, දේව, බ්‍රහ්ම ආදී සියලු සත්ත්ව සමූහයා අතුරින් නොහික්මුණු පිරිස් හික්මවා ගැනීමේ මහා බලයක් තිබුණි. එම බලය නව අරහාදී බුදුගුණවල පුරිසදම්මසාරථී ගුණය ලෙස දැක්වේ. නොහික්මුණු පිරිස් හික්මවා ගැනීම සඳහා උන් වහන්සේ භාවිත කළේ කරුණාව, මෙමිත්‍රිය, ඉවසීම, ප්‍රඥාව වැනි වූ ආධ්‍යාත්මික ගුණාංග ය.

මෙකී බුදුගුණ මත පිහිටා දමනය කළ පිරිස් අතර අංගුලිමාල එක් අයෙකි. අභිංසක, තම ගුරුවරයාගේ පවිටු ඉල්ලීම ඉටු කිරීම සඳහා අංගුලිමාල කෙනෙක් විය. හෙතෙම හමුවන ඕනෑ ම අයකුගේ තරාතිරම, ඥාතීත්වය, හිතවත්කම නොබලා සිය දහස් ගණන් මිනිසුන් මරණයට පත් කළේ ය. මුළු කෝසල රාජ්‍යය ම බියෙන් ඇලළී ගියේය. මේ බිය දුරු කිරීමට බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉදිරිපත් වූහ. උන් වහන්සේ අංගුලිමාල වෙසෙන ප්‍රදේශයට වැඩම කොට ඔහු දමනය කළේ දඬු, මුගුරු, ආයුධවලින් තොර ව කාරුණික වචනවලිනි. අවසානයේ අංගුලිමාල පැවිදි ව රහත් උතුමකු බවට පත් විය.

අප බුදුරජාණන් වහන්සේ, අලව් නුවර මිනිසුන් දැඩි ලෙස ජීවනයට ලක් කරමින් වාසය කළ ආලවක යක්ෂයාගේ විමානයට වැඩම කොට ඔහු දමනය කළ සේක. පසුව එම සැඬ පරුෂ යක්ෂයා තෙරුවන් සරණ ගිය උපාසකයෙක් විය. මේ අයුරින් ම බුදුරජාණන් වහන්සේ සුවිරෝම බරරෝම වැනි යක්ෂයින් ද දමනය කළ සේක. දේවදත්ත විසින් අජාසන් රජුගේ ඇත් හලේ සිටි මද කිපුණු නාලාගිරි හස්තිරාජයාට රා පොවා බුදුරදුන් හමුවට උභ්‍ය ඵවනු ලැබුවේ උන් වහන්සේ විනාශ කරලීමේ අටියෙනි. එම දරුණු ඇතු බුදුරදුන්ගේ සිරි පා අබියස දණ නැමුවේ උන් වහන්සේගේ උතුම් මෙහි ගුණය නිසා ය.

විවිධ අන්තගාමී මති මතාන්තර හෙවත් දෘෂ්ටිවාද කරපින්නා ගෙන සිටි මහණ බමුණන් ද තම ප්‍රඥා මහිමයෙන් බුද්ධ ශ්‍රාවකයින් බවට පත්කරලීමට උන් වහන්සේට හැකි විය. තමා හා වාද කිරීමට සරිලන අයකු මෙතෙක් පහළ වී නැතැයි සිතා උඩඟුවෙන් ක්‍රියා කළ සචලක නිගණ්ඨපුත්‍රයා බුදුරදුන් හා වාදයට පැමිණ පරාජයට පත් වූයේ සූර්යාලෝකය හමුවේ කණාමැදිරි එළිය වියැකී යන්නා සේ ය. නිගණ්ඨනාතපුත්ත ශාස්තෘවරයාගේ ප්‍රබල අනුගාමිකයකු වූ උපාලි ගෘහපති බුදුරදුන් හමුවට පැමිණියේ උන් වහන්සේ දැඩි ජීවාචට ලක් කොට පරාජය කිරීමේ අරමුණිනි. නමුත් අවසානයේ සිදු වූයේ හෙතෙම බුද්ධ ශ්‍රාවකයෙක් වීම ය.

විශාල අනුගාමික පිරිසක් සහිත ව ප්‍රසිද්ධියට පත් ව සිටි තුන්දූ ජවිලයන් යහමගට ගැනීම පිණිස දැඩි වෙහෙසක් දැරීමට බුදුරදුන්ට සිදුවිය. ඔවුන් පිරිසක් වශයෙන් බුදුරදුන් පරාජයට පත් කිරීමට බොහෝ ක්‍රියාකාරකම් සිදු කළ ද අවසානයේ දහසක් පමණ වූ ජවිල පිරිස් බුද්ධ ශ්‍රාවකයන් බවට පත් වූහ. මේ ආකාරයට බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දමනය කරනු ලැබූ බොහෝ දෙනා පිළිබඳ තොරතුරු ගුරුළුගෝමීන් විසින් රචිත අමාවතුර නම් සාහිත්‍ය කෘතියෙහි දැක්වේ. එහි හතර වන පරිච්ඡේදය ආරම්භයේ දී එසේ දමනය කරනු ලැබූ අය පිළිබඳ ව සැකෙවින් දක්වා ඇත්තේ මෙසේ ය;

මෙසේ බුදුහු දෙවරම් වෙහෙර දහම් අමා වහරේ වස්වමින් වැඩවසනුවෝ තුන් ලෙව්හි සැර සැරැ උපාලි ගහපතීහු ඇ සිටිනුද් කුටදන්ත ඇ බමුණුද් අජාසන් ඇ රජුනුද් අගුල්මල් ඇ සොරනුද් සහිය ඇ පරිබ්‍රාජකයුනුද් සව්වක ඇ නිවටනුද් පාඨික පුත්‍ර ඇ දිසඹරයනුද් සව්ව බද්ධ ඇ ජවිලයනුද් පාවාරික ඇ තවුසනුද් ශාකාපුත්‍ර ඇ මහණනුද් නන්දෝපනන්ද ඇ නාගරාජයනුද් නාලාගිරි ඇ ඇතුනුද් ආලවක ඇ යකුනුද් රාහු ඇ අසුරයනුද් සක්දෙව් ඇ දෙවියනුද් බක ඇ බමුණුද් දමා අමා මහ නිවන් පැමිණ වූහ.

එසේ ම බුන්සරණ නම් ධර්ම සාහිත්‍ය කෘතිය ද එබඳු කථා පුවත් අප වෙත ගෙන එයි. මේ සියලු දෙනා දමනය කරන ලද්දේ බුදුරදුන්ගේ ආධ්‍යාත්මික ශක්තිය හා ගුණ බලය මගිනි. උන් වහන්සේගේ පුරිසදම්ම සාරථී ගුණය තුළින් පිළිබිඹු වන්නේ නොහික්මුණු දරදඬු සත්ත්වයින් හික්මවා ගැනීමට දඬු මුගුරු, අවි ආයුධ හෝ සැඬපරුෂ වචන භාවිත කිරීම අනවශ්‍ය බවයි; එම වර්ත ලක්ෂණ ඇති පුද්ගලයින් සංවරගීලී වචන හා උපක්‍රමගීලී ක්‍රමවේද මගින් සන්සුන් කර ගත හැකි බවයි. පාසලේ, පන්තියේ හා වෙන යම් සමාජයක දී අපට හමු වන නොහික්මුණු පුද්ගලයින් යහමගට ගැනීමට ඔවුන්ට කාරුණික වචනයෙන් කතා කරමු; ඔවුන්ගේ අදහස්වලට හොඳින් ඇහුම්කන් දෙමු; ඔවුන්ගේ ගැටලුවලට විසඳුම් ලබා දීමටත් ඔවුන්ට අවශ්‍ය උපකාර ආදිය කිරීමටත් යොමු වෙමු. එවිට ඔවුන් සන්සුන් පුද්ගලයන් බවට පත් කිරීමට අපට හැකි වනු ඇත.

තාදී ගුණය

මෙලොව ජීවත් වන අපට අටලෝ දහමට මුහුණ දීමට සිදුවේ; ලාභ මෙන් ම අලාභ ද ලැබේ; යස මෙන් ම අයස ද උරුම වේ; නින්දා මෙන් ම ප්‍රශංසා ද විඳීමට සිදුවේ. සැප සම්පත් මෙන් ම දුක් දොම්නස් ද අප වෙත ළඟාවේ. ඒ බව ගැඹුරින් තේරුම් ගෙන ක්‍රියා කළ ශ්‍රේෂ්ඨ ශාස්තෘවරයකු ලෙස බුදුරජාණන් වහන්සේ හැඳින්විය හැකි ය. උන් වහන්සේ ඉහත කී ලෝක ධර්මතාවන්ට මුහුණ දුන්හ; එහෙත් මඳකට හෝ කම්පා නොවූහ; ලාභයෙන්, යසසින්, ප්‍රශංසාවෙන්, සැපතින් උද්දාමයට පත් නොවූහ; එසේ ම අලාභයෙන්, අයසින්, නින්දාවෙන්, දුක් පීඩාවලින් අසහනයට ද පත් නොවූහ; සෑම විටම මධ්‍යස්ථ ව සියල්ල දරා ගත්හ. එය හැඳින්වෙන්නේ තාදී ගුණය ලෙසයි. එයම අකම්පා ගුණය ලෙස ද දැක්වේ.

බුදුරදුන්ට ලාභ ලැබුණ අවස්ථා අපමණ ය. රජවරුන්ගෙන් සිටුවරුන්ගෙන් මෙන් ම සෙසු ජනතාවගෙන් ද උන් වහන්සේට බොහෝ පුදසන්කාර ලැබුණි. කොසොල් මහ රජතුමා අසදාශ මහා දානයකින් උන් වහන්සේ පිදුවේ ය. අනේපිඬු, විශාඛා වැනි ප්‍රභූවරු ජේතවනාරාමය, පූර්වාරාමය වැනි ආරාම පූජා කළහ. දාන මානාදිය මෙන් ම වටිනා සිවුරු පිරිකර ද උන් වහන්සේට ලැබුණි. එහෙත් ඒ කිසිවකින් උන් වහන්සේ උද්දාමයට පත් නොවූහ. බුදුරදුන්ට ලාභ පමණක් නොව අලාභ ද ලැබුණි. ඇතැම් විටෙක කටුක ආහාර වළඳමින් පාංශුකුල වීචර පරිහරණය කරමින් රුක්මුල් පර්වත හෝ සොහොන් භූමිවල කල් ගත කිරීමට උන් වහන්සේට සිදුවිය. එය සාමාන්‍ය අදහසට අනුව නම් අලාභයකි; දුකකි. බුදුරජාණන් වහන්සේ කිසි විටකත් එය අලාභයක් හෝ දුකක් හෝ ලෙස නොසිතූහ. උදය බමුණාගේ ආරාධනයෙන් බුදුරදුන් ඇතුළු ශ්‍රාවක පිරිස දොළොස්වන වස් කාලය ගත කළේ වේරංජා නුවර ය. එහෙත් එම බමුණා වස් තුන් මාසය ගත වන තුරු ම සිව් පසයෙන් උපස්ථාන කිරීමට නොපැමිණියේ ය. එම තුන් මස ම උන් වහන්සේලාට ආහාර වශයෙන් ගැනීමට සිදු වූයේ අශ්ව වෙළෙඳුන් පිරිසක් ලබා දුන් යව නමැති කටුක ආහාරයයි. උන් වහන්සේ ආපසු වැඩම කළේ, තමන් වහන්සේ ආපසු වඩින බව උදය බමුණාට දැන්වීමෙන් අනතුරුව ය.

බුදුරදුන් හික්ෂුන් වහන්සේලා සමග වාරිකා කළ එක් අවස්ථාවක දී සුප්පිය නම් පරිබ්‍රාජයකු බුදුරදුන්ට ද, ධර්මයට ද, සංඝයාට ද දොස් නගමින් අගුණ කියමිනුත්, බ්‍රහ්මදත්ත නම් ඔහුගේ අන්තේවාසිකයකු බුදුරදුන්ට ද, ධර්මයට ද, සංඝරත්නයට ද ප්‍රශංසා කරමින්, ගුණ කියමිනුත් පැමිණි බව ද සඳහන් වේ. එම පුවත බුදුරජාණන් වහන්සේට හික්ෂුන් වහන්සේලා විසින් දන්වන ලදී. උන් වහන්සේ එවිට වදාළේ “අනුන් මට දොස් කියතොත් එයට ඔබ කෝප නොවිය යුතු ය; අසතුටු නොවිය යුතු ය; අමනාප ඇති කර නොගත යුතු ය. එවැනි විටක ඔබ කෝප වුවහොත් අනුන් කියන දේ සත්‍යය ද අසත්‍යය ද යි දන ගැනීමට නොහැකි ය. එසේ ම මහණෙනි, අනුන් මගේ හෝ ධර්මයේ හෝ සංඝයාගේ හෝ ගුණ කියතොත් එයින් ද ඔබ බලවත් ප්‍රීතියට නොපැමිණිය යුතු ය; සොම්නස් ව ප්‍රීතියෙන් මුසපත් නොවිය යුතු ය.” යනුවෙනි.

බුදුවරයකු ලොව පහළ වන්නේ මිනිස් වර්ගයා ඉදිරියේ ඇති මහා ගැටලුව වන සසර දුක හෙළිදරව් කිරීමට ය; ඒ පිළිබඳ ව අවබෝධයක් මිනිසා තුළ ඇති කර එම දුකින් අත් මිදීමේ මග මිනිසාට පෙන්වා දීමට ය. මේ උතුම් මෙහෙවරෙහි යෙදුණ උන් වහන්සේට සත්පුරුෂ, ගුණගරුක විවිධ පුද්ගලයින්ගේ ඇගයීම් හිමි විය. එසේ ම අසත්පුරුෂ, ගුණග රුක නොවූ මිනිසුන්ගේ පීඩාවන්ට ලක්වීමට ද සිදු විය. ඒ කිසිවකින් උන් වහන්සේ සැලුණේ නැත.

ඇතැම් ආගමික පිරිස් බුදුදහමේ ව්‍යාප්තිය තම ආගමික මතවාදයට අභියෝගයක් වේ යැයි සිතා බුදුරදුන් අපහාසයට හා අපකීර්තියට ලක් කිරීමට විවිධ කුට උපක්‍රම යෙදූහ. සුන්දරී පරිබ්‍රාජිකාව හා සම්බන්ධ සිදුවීම එයට එක් නිදසුනකි. මාගන්දියාගේ හා චිංවාමානවිකාවගේ නින්දා අපහාසවලට මුහුණ දීමට ද බුදුරජාණන් වහන්සේට සිදුවිය. අක්කෝසභාරද්වාජ, කසිභාරද්වාජ වැනි ඇතැම් බ්‍රාහ්මණයින් හමුවට වැඩමවා ඔවුන්ගේ අපවාදවලට ද බුදුරදුන් මුහුණ දුන්නේ ඔවුන්ට යහමග කියාදීමේ අපේක්ෂාවෙනි. එදා

භාරතීය සමාජය තුළ බුදුරදුන් ප්‍රශංසාවට ලක් කරන්නන්ගෙන් ද, යසස වර්ධනය වන අයුරින් ක්‍රියා කරන්නන්ගෙන් ද අඩුවක් නොවීය. ඒ බව ආගමික නායකයන් වූ සෝණදණ්ඩ, වංකි පොට්ටිපාද වැනි බ්‍රාහ්මණයින් හා පිරිවැර්ජයන් කළ ප්‍රකාශවලින් පැහැදිලි වේ. කෝසල, බිම්බිසාර වැනි මහරජවරු ද අනේපිඬු, විශාඛා වැනි ශ්‍රාවක ශ්‍රාවිකාවන් ද බුදුරදුන්ගේ සේවය අගයමින් ප්‍රශංසා කළ නමුත් උන් වහන්සේ ඒවායින් උද්දාමයට පත් නොවූහ. සංග්‍රාම භූමියක සිටින ඇතෙකුට සතුරාගෙන් හි පහරවල් කොතරම් වැදුණ ද පසු පසට ගමන් නොකොට ඉදිරියට ම ගමන් කරන්නාක් සේ නින්දා ප්‍රශංසා හමුවේ නොසැලී ඉදිරියට ම ගමන් කිරීමේ අපූර්ව හැකියාවක් බුදුරදුන් සතු ව පැවැතුණි. එය තාදී ගුණයේ සුවිශේෂත්වයයි. අටලෝ දහමින් කම්පා නොවී කටයුතු කිරීමට යමෙකුට හැකිනම් එය දියුණුව ඇතිකරන කරුණක් බව මහා මංගල සූත්‍රයේ දක්වා ඇත.

අපේ ජීවිතය මැනවින් ගොඩනගා ගැනීමට අටලෝ දහමින් කම්පා නොවීමේ ගුණය හෙවත් තාදී ගුණය වෙසෙසින් උපකාරී වේ. කිසි යම් විභාගයකින් අසමත් වූ විට ඇතැම් ශිෂ්‍ය ශිෂ්‍යාවන් තමාගේ සියලු අපේක්ෂාවන් බිඳවැටුණේ යැයි සිතා හඬා වැලපීමටත් ඇතැම් විට ජීවිතයෙන් ම සමු ගැනීමටත් පෙළඹුණු අවස්ථා වාර්තා වේ. අටලෝ දහමේ ස්වභාවය හරි හැටි තේරුම් ගෙන ක්‍රියා කළේ නම් එවන් පියවර ගැනීමට ඔවුන් යොමු වන්නේ නැත. අසමත් වූ විභාගයෙන් නැවත ජය ගැනීමට අදිටන් කර ගැනීමට, එම අලාභය තමාට පමණක් සිදු වූ එකක් නොවේ යැයි සිතා කටයුතු කිරීමට අප පෙළඹිය යුතු ය. විභාග හෝ තරග ජයග්‍රහණයක් ලද පසු උද්දාමයට පත් ව අනෙක් අය අපහසුතාවට පත් වන ලෙස ක්‍රියාකිරීම ද නොකළ යුතු ය. ලාභ අලාභ දෙක පොදු ධර්මතාවක් බැවින් එය සම සේ විඳ දරා ගැනීමේ මානසික ශක්තිය ගොඩ නගා ගත යුතු ය.

අප වැඩිහිටියන් බවට පත් වූ විට ද කොපමණවත් මෙම ධර්මතාවන්ට මුහුණ පෑමට සිදුවනු ඇත. එබැවින් නිතර ම ලාභ පමණක් නොව අලාභ ද විඳ දරා ගැනීමට අපට හැකියාව පැවැතිය යුතු ය. අපට ඇතැම් විටෙක නින්දා අපහාසවලට මුහුණ දීමට සිදුවේ. එවන් අවස්ථාවල දුර්වල වී හඬා වැලපීමටත් ක්ෂණික තීරණ ගැනීමටත් නොපෙළඹිය යුතු ය. එසේ ම ප්‍රශංසාවක් ලැබුණ විට එයින් උද්දාමයට පත් ව ක්‍රියා කිරීම ද අනුවණකමකි. සැප දුක් දෙකේ දී ද නොසැලී ක්‍රියා කිරීමට අප හුරු පුරුදු විය යුතු ය. අටලෝ දහමට මුහුණ පෑමට බුදුරදුන්ට පවා සිදු වූ බව තේරුම් ගෙන තාදී ගුණයේ ආදර්ශය ලබමින් දිවි මග සරුකරගෙන ඉදිරියට යෑමට අප සමත් විය යුතු ය.

සාරාංශය

බුදුරජාණන් වහන්සේ තුළ පැවැති අසීමිත වූ ගුණ සමුදායයෙන් ගුණ හතරක් පමණක් මෙහි දැක්වේ. බුදුරජුන් අසරණයින්ට පිහිට වූ විවිධ අවස්ථා අතුරින් කිහිපයක් ද දක්වා ඇත. උන් වහන්සේ මුළු ජීවිත කාලය ම කැප කළේ අසරණයින්ට පිහිට වීම සඳහා ය. කායික ව හා මානසික ව රෝගී වූවන්ට පිහිට වූ අවස්ථා ද දමනය කිරීමට අපහසු බොහෝ දෙනා බුදුරජුන්ගේ අධ්‍යාත්මික ගුණය තුළින් හික්ම වූ ආකාරය ද දැන ගැනීමට හැකි වේ. තාදී ගුණය හෙවත් අටලෝ දහමින් කම්පා නොවී බුදුරජුන් එම ධර්මතාවන්ට මධ්‍යස්ථ ව මුහුණ දී ක්‍රියාකළ ආකාරයත් බුදු සිරිතෙන් දැන ගැනීමට හැකි වේ. මේ ආදර්ශ අපේ ජීවිතයේ සාර්ථකත්වයට උපයෝගී කර ගත හැකි ය.

ක්‍රියාකාරකම

1. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ අසරණ සරණ ගුණය පිළිබිඹු කෙරෙන අවස්ථාවන්ගෙන් ඔබ වඩාත් අගය කරන අවස්ථා නම් කර එයට හේතු දක්වන්න.
2. යමකු ගිලනෙකුට කරන උපස්ථානය බුද්ධෝපස්ථානයක් වන්නේ කෙසේ දැ යි පැහැදිලි කරමින් ඡේදයක් ලියන්න.
3. පන්තියේ සිටින නොසන්සුන් ශිෂ්‍යයකු සන්සුන් කිරීමට ඔබ ගන්නා ක්‍රියාමාර්ග තුනක් සටහන් කරන්න.
4. විභාගය අසමත් වීම නිසා දැඩි ලෙස දුක්වන යහළුවෙකුට යෙහෙළියකට ලබා දෙන උපදෙස් මොනවා දැ යි සටහන් කරන්න.

පැවරුම

බුදුරජුන්ගේ පුරිසදම්මසාරථී ගුණය ප්‍රකට කෙරෙන අවස්ථා තුනක් ඇතුළත් කුඩා පොතක් සකස් කර විෂය භාර ගුරුතුමාට පෙන්වන්න.

පුහුණුවට

ලාභෝ අලාභෝ අයසෝ යසෝච
නින්දා පසංසාව සුඛංච දුක්ඛං
ඒතේ අනිච්චා මනුජේසු ධම්මා
අසස්සතා විපරිණාම ධම්මා

ලාභ, අලාභ, යස, අයස, නින්දා, ප්‍රශංසා, සැප, දුක් යන මේ ධර්මයෝ අට දෙන මනුෂ්‍යයන් කෙරෙහි අනිත්‍ය ය, ස්ථිර නොවූයේ ය, විපරිනාම ස්වභාවයෙන් යුක්ත වූවෝ ය.